

ПЕДАГОГИКА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

PEDAGOGY OF HIGHER EDUCATION

СТУДЕНТСКИЯТ КОНКУРС „МОИТЕ ПЪРВИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ ОПИТИ“ –

ЕДНА ДОБРА АКАДЕМИЧНА ТРАДИЦИЯ

Петя Йорданова Конакчиева

ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

MY FIRST PEDAGOGICAL EXPERIENCES STUDENT CONTEST –

A GOOD ACADEMIC TRADITION

Petya Yordanova Konakchieva

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

***Abstract:** The paper presents the chronicle of a good tradition kept by the Faculty of Pedagogy at St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, namely My First Pedagogical Experiences student contest. In the context of the democratic and humane values in education as well as on the basis of the modern concepts, models, and technologies, the capacity of the forum to activate personality's synergic self-organizational potential by changing student participation in the educational process is demonstrated. From the point of view of the young people, the developmental effects of the awakening education – realized through the conceptual model of the contest – are studied and systematized. The emphasis is put on encouraging the individual activity and creativity of the future teachers through their active participation in their own professional and practical training. A successful academic tradition is being promoted to stimulate students of Pedagogy to set the vector for their future professional development.*

***Key words:** synergic approach, synergy model, personality-oriented academic interaction, awakening education, professional and practical competences, professional development.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременните изисквания към организацията на професионалната подготовка на бъдещите педагози налагат необходимостта от промяна на академичната образователна парадигма. Привеждането на образователния процес в режим на развитие и саморазвитие предпоставя утвърждаването на демократичните и хуманните ценности в образованието. За академичната практика това означава създаване на условия за активиране на синергетичния самоорганизационен потенциал на личността на всеки студент. Самообразованието, самоорганизацията и самоуправлението в образователната

дейност като синергетични закономерности предполагат стимулиращи или провокиращи въздействия върху субекта с цел саморазкриване, самоусъвършенстване и самоактуализация.

МЕТОДОЛОГИЯ

Динамиката на обществените изисквания и очаквания към личността на съвременния учител налага преосмисляне на традиционната практика на университетското педагогическо образование. Акцентира се върху „процесите на самоосъзнаване и саморазвитие на личността на обучаваемия, които му помагат да бъде активен субект в своята познавателна дейност и в собственото си развитие“ (Караиванова 2013: 19). Оптимизирането на образователния процес се свързва със създаване на условия за качествена промяна в участието на студентите в процеса на обучение чрез насърчаване на индивидуалната активност и творчество. Тук значими са концепции, модели и технологии, които гарантират оптимална връзка между теоретична и практическа подготовка, с което „знанията, получени по теоретичните дисциплини, биха се освободили от своята изолираност и теоретична абстрактност, а уменията, придобити в практическите дисциплини – от своята интуитивност“ (Караиванова 2004: 33). Вниманието се фокусира върху решаване на проблемите на субектното развитие на бъдещия учител чрез включването му в разнообразни активности, т.е. отчитат се изискванията на личностно-ориентирания подход като парадигма за разгръщане на академичното взаимодействие, убедително защитена като „алтернатива пред висшето образование в световен мащаб и у нас ...“ (Гайдова 2015: 68). Това предполага разглеждане на процеса на образование „... от гледна точка на контакт, основан на равнопоставеност в диалога, на емоционално и социално съпреживяване“ (Чуховска 2016: 258).

В този контекст на съвременния етап от развитието на академичната теория и практика особено значение придобиват такива съвместни дейности и форми, които предполагат специално организиран от преподавателя и самостоятелно изпълняван от обучавания комплекс от действия, завършващ със създаване на творчески разработки с различен характер (доклади, рисунки, модели, макети и др.). Тяхната значимост намира израз в ефективността и резултативността им по отношение организирането на диференцирана самостоятелна работа на студентите, в хода на която всеки избира личностно значими изследователски задачи, чието решаване предполага единство на познание, преживяване и действие. Същевременно това е начин бъдещите учители да „...осмислят значението на хуманизацията на обучението „... като враждат в учебния процес творчески и личностно-развиващи елементи“ (Петрова 2007: 305).

От тези изходни позиции е разработена и концепцията на студентския конкурс „Моите първи педагогически опити“. Неговото първо издание се реализира през 2013 г. по идея на проф. Д. Гълъбова в рамките на ръководен от нея проект на тема „Синергетичен модел за професионално-практическата подготовка на студентите (бъдещи учители) за модернизирани висшето педагогическо образование“. На вниманието на участниците бяха предложени 4 конкурсни рубрики: „Моята специалност – моята кариера“ (есе, стихотворение и др.); учебна компютърна презентация; модел на образователна технология (план-конспект на урок или педагогическа ситуация); „Аз съм в ролята на учител“ (фотография). Водеща е амбицията чрез тази интересна форма за реализиране на извънаудиторна активност да се постигне „... развиване на компетенции от сферата на:

1. Предметно-методологическата компетентност;
2. Информационно-компютърната компетентност;
3. Рефлексивно-комуникационната компетентност;

4. Управленската компетентност в областта на управлението на педагогическата система „обучаващ – обучавани“ (Гълъбова 2013: 115). Авторката успешно реализира посочените цели чрез предложения ефективен модел за оптимизиране на професионално-практическата подготовка на бъдещите учители, изграден при отчитане принципите на педагогическата синергетика. Чрез него в центъра на образователния процес бе изведена самоопределящата се личност като субект с активна творческа позиция. Постигнато бе функциониране на преподаватели и студенти като „открити саморегулиращи се системи, които се стремят да развият субектността и субективността“ (Гълъбова 2012: 199). Осигурена бе свобода на самоизразяването и самореализацията на младите хора, които защитиха достойно избрания периметър за изява. По този начин познавателната и практическата дейност на студентите придобиха личностен смисъл, основан на реализираната възможност за формулиране на значими в субективен план изследователски цели и конструиране на собствена програма за постигането им.

Същевременно бе преодолян репродуктивният характер на подготовката на педагогическите специалисти, а тяхното внимание и усилия бяха насочени към амбицията за самоусъвършенстване.

Анализът на резултатите от проведения форум категорично доказва тезата, че синергетичното образование е ценен инструмент за подготвяне и изявяване на професионално-практически компетенции, необходими на бъдещите учители при реализиране на квалификационните им задължения като субекти на педагогическото взаимодействие в детската градина и в училище. Интересът към конкурса и постигнатата чрез него резултативност провокираха проф. Радка Гайдова – ръководител на катедра „Предучилищна педагогика“, да поеме ангажимент проявата да бъде организирана ежегодно в рамките на традиционното провеждане в Педагогическия факултет Дни на студентската научноизследователска, художествено-творческа, изпълнителска и спортна дейност.

През годините в конкурсната програма бяха добавени нови рубрики. Част от тях бяха създадени по инициатива на студентите. Така в навечерието на седмото издание на конкурса участниците имат възможност да избират с каква творческа разработка да се включат и в кой от осемте конкурсни раздела да участват: учебна компютърна презентация на педагогическа ситуация или урок; образователна технология на педагогическа ситуация или урок; видеопрактика; модели на игри, играчки, образци, демонстративни материали; учебно портфолио; учебен проект; фотография или фотоколаж „Стажант учители в обектива“; „Моите първи педагогически опити“ – есе, къс разказ, стихотворение.

Замислен като възможност за споделяне на добри практики от абсолвентите, завършващи бакалавърските програми, които предлагат Педагогическият факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Филиалът на ВТУ в гр. Враца и Педагогическият колеж в гр. Плевен, конкурсът постепенно се превърна в желана трибуна за споделяне на постиженията на студенти от различните курсове на образователните програми, подготвящи бъдещи учители, в това число и от други факултети на университета. Чрез него се утвърди една добра практика за реализиране на продуктивно обучение, основано на взаимодействие в студентското научно общество. Студентите демонстрираха „интерактивни умения за екипна работа и общуване...“, „...за интегриране на деца със специални образователни потребности и деца в неравностойно социално положение; за работа в мултикултурна среда; за овладяване на педагогически техники за подкрепа на личностното развитие...“ (Петрова 2016: 140–141). Рефлектирането на постигнатите резултати подпомогна „... тяхното осмисляне като мотивация за бъдеща педагогическа дейност“ (Христова 2015: 82). Представените творчески продукти и идейни решения много често бяха отправна точка за разработване на доклади, с които младите хора се включваха в Студентската научна сесия, организирана от Педагогическия факултет. Същевременно създаването на първите публикации провокира интерес и устойчива готовност за позадълбочено изследване, което стимулира четвъртокурсниците да реализират и дипломни проекти, които да придадат етапна завършеност на популяризираната чрез конкурса „Моите първи педагогически опити“ авторска теза. По този начин творческото изразяване на идеи чрез активно включване на младите хора в конкурсната програма провокира тяхното придвижване по индивидуално избран образователен маршрут. Така студентите сами определиха вектора на своето развитие и натрупаха ценен опит, който очерта в перспектива изграждането им като професионалисти, способни да усвоят и откриват иновативни научни знания, да генерират нови идеи, активно да съдействат за просперитета на обществото и да проектират своята кариера и личностно саморазвитие.

РЕЗУЛТАТИ

Популярността на конкурса „Моите първи педагогически опити“ е пряко обвързана с развиващите му ефекти, които прагматично ориентираните млади хора свързват с:

- активизиране на познавателната дейност на бъдещите педагози в единство със стимулиране на тяхната самостоятелност и инициативност;
- осигуряване на възможност за съвместна дейност в условията на извънаудиторна активност;
- насърчаване на индивидуалния принос на участниците в хода на обмен на знания, идеи, способности на дейност и ценности;
- усъвършенстване на умения за организиране на диалогово общуване при решаване на значими за всеки студент учебни задачи;
- изявяване на индивидуалността, което създава самочувствие от споделяния успех;
- гарантиране на интелектуална свобода на бъдещите учители;

- овладяване на умения за критично мислене, за решаване на професионални проблеми, за извеждане на алтернативни мнения и вземане на обмислени решения чрез дискусия и общуване в студентското научно общество;
- възпитаване на делови и личностни качества;
- подготвяне на ориентири за професионално самоопределяне.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Постигнатото през годините дава самочувствие на организаторите да твърдят, че конкурсът „Моите първи педагогически опити“ е една добра академична практика, чрез която се утвърждава „...идеята за преподаването като мисия“ (Кузманова-Карталова, Йорданова 2013: 210). Тя е резултат от сътворчеството на преподавателите и студентите на Педагогическия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, които продължават заедно да списват историята на форума, който във времето успешно защити своя статут на платформа за реализиране на „пробуждащо обучение“.

РЕФЕРЕНЦИИ

Изказвам своята искрена благодарност към проф. д-р Дарина Гълъбова за разработената концепция на студентския конкурс „Моите първи педагогически опити“ и на проф. д-р Радка Гайдова, която със своята дълновидност и всеотдайност направи форума желана платформа за изява на студентите педагози. Респект към всички участници и техните научни консултанти от катедра „Предучилищна педагогика“: проф. д-р Веселина Петрова, доц. д-р Рени Христова-Коцева, доц. д-р Николай Гюлчев, гл. ас. д-р Стефан Гостилов, гл. ас. д-р Деляна Чуховска, гл. ас. д-р Красимира Петрова, ас. д-р Десислава Попова, които неуморно подкрепят бъдещите учители и ги подпомагат при убедителното защитаване на техните идеи. Адмирации за сътрудничеството между преподаватели и студенти, което прави възможно продължаването на една добра академична традиция.

ЛИТЕРАТУРА

Въллова, Марчева 2015: Въллова, Т., П. Марчева. Проучване на началната методична подготовка на бъдещите учители по дисциплините „Човекът и обществото“ и „Човекът и природата“. // *Европейски стандарти в спортното образование – Враца 2015*, науч. ред. проф. д-р Стефан Стойков, В. Търново: „Ай анд Би“, с. 167–181. // **Valova Marcheva 2015:** Valova, T., P. Marcheva. Prouchvane na nachalnata metodichna podgotovka na badeshtite uchiteli po distsiplinite „Chovekat i obshtestvoto“ i „Chovekat i prirodата“. // *Evropeyski standarti v sportnoto obrazovanie – Vratsa 2015*, науч. ред. проф. д-р Стефан Стойков, В. Търново: „Ay and Bi“, pp. 167–181.

Гайдова 2015: Гайдова, Р. Професионална компетентност у студентите-педагози. // *50 години Велико-търновски университет „Св. св. Кирил и Методий“*, съст. доц. д-р Рени Христова-Коцева, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 68–77. // **Gaydova 2015:** Gaydova, R. Profesionalna kompetentnost u studentite-pedagozi. // *50 godini Velikotarnovski universitet „Sv. sv. Kiril i Metodiy“*, sast. dots. d-r Reni Hristova-Kotseva, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 68–77.

Гостилов 2013: Гостилов, Ст. Двадесет години грижа за графичната култура на писането на студентите от педагогическите специалности. // *Педагогически алманах*, кн. 2, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 240–248. // **Gostilov 2013:** Gostilov, St. Dvadeset godini grizha za grafichnata kultura na pisaneto na studentite ot pedagogicheskite spetsialnosti. // *Pedagogicheski almanah*, кн. 2, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 240–248.

Гълъбова 2012. Гълъбова, Д. *Педагогическа синергетика*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 211 с. // **Galabova 2012:** Galabova, D. *Pedagogicheska sinergetika*. V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, 211 pp.

Гълъбова, Конакчиева, Йорданова 2013: Гълъбова, Д., П. Конакчиева, Д. Йорданова. *Синергетични модели на образователни технологии във висшето педагогическо образование*. В. Търново: Слово, 159 с. // **Galabova, Konakchieva, Yordanova 2013:** Galabova, D., P. Konakchieva, D. Yordanova. *Sinergetichni modeli na obrazovatelni tehnologii vav vissheto pedagogicheskoto obrazovanie*. V. Tarnovo: Slovo, 159 pp.

Гюлчев 2016: Гюлчев, Н. Обредът и произведенията на традиционното приложно изкуство при формиране на личността на детето от предучилищна възраст. // *Педагогически алманах*, кн. 2, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 230–251. // **Gyulchev 2016:** Gyulchev, N. Obredat i proizvedeniyata na traditsionnoto prilozhno izkustvo pri formirane na lichnostta na deteto ot preduchilishtna vazrast. // *Pedagogicheski almanah*, кн. 2, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 230–251.

Караиванова 2004: Караиванова, Б. Интегративни тенденции в обучението на музикалните педагози. // *Музикални хоризонти*, кн. 8, с. 31–33. // **Karaivanova 2004:** Karaivanova, B. Integrativni tendentsii v obuchenieto na muzikalnite pedagogi. // *Muzikalni horizonti*, kn.8, pp. 31–33.

Караиванова 2013: Караиванова, Б. *Клавирното творчество на българските композитори класици в обучението по задължително пиано*. Велико Търново: ИВИС, 160 с. // **Karaivanova 2013:** Karaivanova, B. *Klavirnoto tvorchestvo na balgarskite kompozitori klasitsi v obuchenieto po zadalzhitelno piano*. Veliko Tarnovo: IVIS, 160 pp.

Конакчиева 2015: Конакчиева, П. Проблеми на интерактивното обучение в практиката на висшето педагогическо образование. // *Педагогически алманах*, кн. 1, Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, с. 157–166. // **Konakchieva 2015:** Konakchieva, P. Problemi na interaktivnoto obuchenie v praktikata na vissheto pedagogicheskoto obrazovanie. // *Pedagogicheski almanah*, kn. 1, Veliko Tarnovo: Universitetsko izdatelstvo „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 157–166.

Конакчиева 2017: Конакчиева, П. Изследователска култура и европейски компетенции във висшето педагогическо образование. // „*Дни на науката 2016*“, Велико Търново: Фабер, с. 56–63. // **Konakchieva 2017:** **Konakchieva, P.** *Izsledovatelaska kultura i evropeyski kompetentsii vav vissheto pedagogicheskoto obrazovanie*. // „*Dni na naukata 2016*“, Veliko Tarnovo: Faber, pp. 56–63.

Конакчиева и др. 2017: Конакчиева, П. и др. Блоков модел за развитие на креативността в професионалната подготовка на студентите педагози. // *Проектиране и реализиране на развиващи комплекси от творчески задачи за повишаване креативността на учащите*. Русе: PRIMAX, „Ангел Кънчев“, с. 91–97. // **Konakchieva i dr. 2017:** Konakchieva, P. i dr. *Blokov model za razvitie na kreativnostta v profesionalnata podgotovka na studentite pedagogi*. // *Proektirane i realizirane na razvivashiti kompleksi ot tvorcheshki zadachi za povishavane kreativnostta na uchashtite*. Ruse: PRIMAX, „Angel Kanchev“, pp. 91–97.

Кузманова-Карталова, Р., Д. Йорданова 2013: Кузманова-Карталова, Р., Д. Йорданова. *История на Педагогическия факултет: 1984 – 2012*. Велико Търново: Фабер, 248 с. // **Kuzmanova-Kartalova, Yordanova. 2013:** Kuzmanova-Kartalova, R., D. Yordanova. *Istoria na Pedagogicheskia fakultet: 1984 – 2012*. Veliko Tarnovo: Faber, 248 pp.

Марчева 2016: Марчева, П. Концепцията на приобщаващото образование. // *Педагогически алманах*, кн. 1, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 41–49. // **Marcheva 2016:** Marcheva, P. *Kontseptsiyata na priobshavashtoto obrazovanie*. // *Pedagogicheski almanah*, kn. 1, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 41–49.

Петрова 2013: Петрова, В. Проектирането в професионално-практическото обучение на студентите по специалността Предучилищна педагогика. // *Педагогически алманах*, кн. 1, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 293–326. // **Petrova 2013:** Petrova, V. *Proektiraneto v profesionalno-prakticheskoto obuchenie na studentite po spetsialnostta Preduchilishtna pedagogika*. // *Pedagogicheski almanah*, kn. 1, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 293–326.

Петрова 2016: Петрова, К. Компетентности на предучилищния педагог. // *Международна научна конференция „Педагогическото образование – традиции и съвременност“*. Съст. доц. д-р Рени Христова-Коцева, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 137–141. // **Petrova 2016:** Petrova, K. *Kompetentnosti na preduchilishtnia pedagog*. // *Mezhdunarodna nauchna konferentsia „Pedagogicheskoto obrazovanie – traditsii i savremennost“*. Sast. dots. d-r Reni Hristova-Kotseva, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 137–141.

Попова 2017: Попова, Д. Размяната на роли като техника в процеса на логопедичната работа. // *Международна научна конференция „Нови концепции и перспективи за развитие на предучилищното възпитание след 2015 г.“/Десета научно-практическа конференция „Водим бъдещето за ръка“*, 12–14 юни 2017, CD, В. Търново: Ай анд Би, с. 135–144. // **Popova 2017:** Popova, D. *Razmyanata na roli kato tehnik v protsesa na logopedichnata rabota*. // *Mezhdunarodna nauchna konferentsia „Novi kontseptsii i perspektivi za razvitie na preduchilishtnoto vazpitanie sled 2015 g./Deseta nauchno-prakticheskna konferentsia “Vodim badeshteto za raka”*, 12–14 yuni 2017, CD, V. Tarnovo: Ay and Bi, pp. 135–144.

Христова 2015: Христова, Р. Формиране на умения за педагогическо взаимодействие при бъдещите предучилищни педагози. // *50 години Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“*, съст. доц. д-р Рени Христова-Коцева, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 78–82. // **Hristova 2015:** Hristova, R. *Formirane na umenia za pedagogicheskoto vzaimodeystvie pri badeshtite preduchilishtni pedagogi*. // *50 godini Velikotarnovski universitet „Sv. sv. Kiril i Metodiy“*, sast. dots. d-r Reni Hristova-Kotseva, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 78–82.

Чуховска 2016: Чуховска, Д. Гешалтконцепция в образователния процес. // *Педагогически алманах*, кн. 2, В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 252–259. // **Chuhovska 2016:** Chuhovska, D. *Geshaltkontseptsia v obrazovatelnia protses*. // *Pedagogicheski almanah*, kn. 2, V. Tarnovo: UI „Sv. sv. Kiril i Metodiy“, pp. 252–259.